

HOOFDDIENST GROTE OF ST.-LAURENSKERK ROTTERDAM
MAASKANT / OPEN GRENZEN
Zondag 1 februari 2026, 10.30 uur
Vierde zondag na Epifanie

Psalmlezing: Psalm 66, 8-9

Prijs, o volken, onze God,
laat luid uw lof weerklinken,
Hij heeft ons het leven gegeven
en onze voeten voor struikelen behoed.

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer,
die hemel en aarde gemaakt heeft,
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en nooit laat varen het werk van zijn handen.

Genade, barmhartigheid en vrede van God, de Vader,
en van Christus Jezus, onze Heer.
Amen.

Gebed om ontferming

Eeuwige,
wie of wat maakt een mens gelukkig?
Wij horen en zien de verleidingen om ons heen,
brutaal en bijna onontkoombaar dringen ze zich aan ons op,
maar wie eraan toegeeft, wie erop ingaat,
vindt uiteindelijk alleen maar lucht en leegte.
Kan een mens wel gelukkig zijn in deze wereld?
Het nieuws dat iedere dag op ons afkomt
over het klimaat, over Amerika, Iran, Gaza, Rusland, Oekraïne,
over de haat, het geweld en al die slachtoffers –
we willen het eigenlijk niet weten, God.
Het is te erg, het is onrechtvaardig en oneerlijk,
het maakt ons verdrietig, moedeloos en machteloos.
Bekommert U zich niet om onze aarde –
het is toch het werk van uw handen?
U moet het toch zien en horen:
het roepen om hulp, het schreeuwen om recht,
het verzet tegen de duivelse tirannie?
En daarom roepen we in naam van al diegenen
die het niet meer kunnen, die geen stem meer hebben:
ontferm U over deze wereld, ontferm U over ons,
ja, Heer, ontferm U.

Psalmregel: Psalm 66, 16-17

Kom en hoor wat ik wil vertellen,
ieder die ontzag heeft voor God,
hoor wat Hij voor mij heeft gedaan.
Toen mijn mond Hem aanriep,

lag een lofzang op mijn tong.

Inleiding bij de lezingen

We horen vandaag twee lezingen die, zeg maar, tot de top van de bijbelse literatuur behoren: eerst een deel uit hoofdstuk 1 van de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs. Dat is zeker geen gemakkelijk stuk, maar wel fundamenteel: over de onbegrijpelijkheid van het kruis van Christus. Paulus probeert zijn gemeente, en ons, duidelijk te maken dat de logica van God heel anders is dan die van ons.

De tweede lezing bestaat in de zaligsprekingen, een overbekend evangeliegedeelte, maar volgens onze wereldse maatstaven misschien wel net zo weerbarstig, want de diepere betekenis ervan laat zich niet zomaar blootleggen. Jezus spreekt de zaligsprekingen uit met zijn leerlingen om zich heen. Vandaag mogen wij ons ook zulke leerlingen weten.

Preek

(schriftlezingen: 1 Korintiërs 1, 18-31; Matteüs 5, 1-12)

Waarde vrienden, gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Onlangs kwam het weer in het nieuws: de kloof tussen rijken en armen is weer groter geworden. Rijken worden steeds rijker en armen steeds armer. Een paar cijfers: in ons land leeft meer dan een half miljoen mensen onder de armoedegrens. Daarvan wonen er bijna negentigduizend in Rotterdam, dat is 15% van het aantal inwoners hier. Op wereldschaal is het nog veel erger: volgens Oxfam Novib heeft één op de vier mensen regelmatig honger en leeft bijna de helft van de wereldbevolking in armoede. Daartegenover: het vermogen van de meer dan drieduizend miljardairs steeg vorig jaar met 2,5 biljoen tot 18,3 biljoen dollar, dat is een 18 met 12 nullen! Alleen dat bedrag van 2,5 biljoen is al ruim voldoende om de extreme armoede in onze wereld 26 keer uit te bannen! Het duizelt je met zulke cijfers en het geeft je een akelig, wrang gevoel, een schuldgevoel. Zijn wij op onze aarde nu echt niet en nog steeds niet in staat om armoede uit te bannen, of – vooruit, iets minder pretentius – substantieel te verminderen? Wat is daar de oorzaak van? Is dat onze onmacht, ons onvermogen, onze onwil?

Hoe dan ook, dit is de wereld waarin wij leven, en die wij hier met ons meenemen in de kerk, in deze ruimte, waar de Schrift opengaat, en we luisteren en zingen en bidden.

Zalig de armen van geest

Zojuist hoorden we het begin van Jezus' Bergrede, zijn mission statement, zeg maar het beleidsplan waarin Hij uitlegt wat Hij met onze wereld voorheeft. Hij spreekt deze rede uit in een samenleving die er destijds even beroerd uit zag als de onze nu: een enorme kloof tussen arm en rijk, de keizer en zijn stadhouders die alleen maar uit waren op nog meer geld, grond en macht, die net als Trump en Poetin in onze tijd slechts zichzelf verheerlijkten ten koste van anderen, en ook toen heersten er overal spanningen, tegenstellingen en conflicten. In zo'n onzekere situatie houdt Jezus zijn tijdgenoten, en ons nu, een visioen van hoop voor: de zaligsprekingen.

De eerste zaligspreking luidt: 'Zalig de armen van geest, want hun behoort het rijk der hemelen' (5,3; WV95). De NBV zegt het iets anders: 'Gelukkig de nederigen van hart'. Wie zijn dat, die nederigen van hart? We komen ze in het evangelie al een paar verzen eerder tegen: in het hoofdstuk hiervoor beschrijft Matteüs dat Jezus 'het goede nieuws van het koninkrijk verkondigt en dat er vele mensen bij Hem kwamen, die ergens aan leden en gekweld werden door een ziekte of door pijn, bezetenen, maanzieken en verlamden, en Hij genas hen allen (4,23-24). Het zijn al die mensen die in het Eerste Testament de *anawim*, de armen, heetten en voor wie de profeten het altijd opnamen: het eenvoudige, ongeletterde en primitieve plattelandsvolk, kleine verarmde boertjes en families die meestal in de schulden zaten en een speelbal waren van de machthebbers met hun brood en spelen. In moeilijke omstandigheden moesten ze zien te overleven. Ze voelden zich waardeloos, niet gezien, genegeerd, aan hun lot overgelaten. Juist déze mensen worden nu door Jezus wel gezien. Hij prijst ze

nota bene gelukkig, Hij feliciteert ze, deze mensen die niets te makken hebben, aan wie geen eer te behalen is.

Dat rijk van de hemel willen we helemaal niet...

Maar wacht eens... Armen en treurenden feliciteren, gelukkig noemen? Hoe cynisch is dat eigenlijk? Wat wij ongeluk noemen, noemt Jezus goed en wie het overkomt, spreekt Hij zalig... Zouden wij dat durven: zulke mensen gelukkig prijzen? Wees eerlijk, dat tart toch elke beschrijving! Wie is deze Jezus wel? Dat vond in de negentiende eeuw Friedrich Nietzsche ook. Hij verafschuwde het christendom. In de antieke tijd werd de samenleving bepaald door heersers die hun volk voorgingen in moed, vechtlust, geweld, avontuur en de wil tot macht, maar het christendom bracht slaven aan de macht, die deze krachtige waarden vervangen door hun tegendeel: medelijden, nederigheid, dienstbaarheid. Alles wat zwak, ziek en misselijk is en in de natuur zou worden uitgeroeid, is door het christendom in bescherming genomen en stelt nu al tweeduizend jaar de norm. Het enige wat ons kan redden, zo vond hij, is een 'Umwertung aller Werte', want wat is er mis met deze wereld? Waarom zouden mensen niet rijk en voldaan mogen zijn, en is het soms verkeerd om vrolijk te zijn en het leven ruim te nemen? Als Nietzsche vandaag hier in de kerk zou zitten, zou hij zeggen: die Jezus van jullie, met zijn Bergrede, dat hele christendom dat altijd maar opkomt voor armen en verdrukten – dat is allemaal woke! En tegen Jezus zou hij zeggen: dat rijk van de hemelen, dat jij verkondigt, dat willen we helemaal niet. Wat wij willen, is het rijk van deze aarde!

Het rijk van de hemel

Terug naar het evangelie: 'Toen Jezus de mensenmassa zag, ging Hij de berg op, ging zitten (...), nam het woord en onderrichtte hen: 'Gelukkig de nederigen van hart, want voor hen is het koninkrijk van de hemel' (5,1-3). Jezus wist heel goed wat Hij deed en zei. Hij had ze gezien daar beneden aan de berg: de armen van geest, de treurenden, al die mensen die moe waren, ziek, wanhopig, al die desperado's die bedelend aan de kost moesten zien te komen, Hij kent hun vragen en hun noden. En inderdaad: Hij prijst hen zalig! Voor hen, juist voor hen is het koninkrijk der hemelen! Dergelijke woorden waren ongekennd! De zaligsprekingen van Jezus zijn verbazingwekkende woorden die nog nooit geklonken hadden, en ook tweeduizend jaar later, voor ons, klinken ze nog vreemd in de oren. Woorden uit een andere wereld! Misschien is het voor ons, omdat wij ze al zo vaak gehoord hebben, niet meer zo goed te vatten, maar hoe verbijsterend, hoe revolutionair is deze boodschap die in de zaligsprekingen wordt verkondigd! Aan hén behoort het rijk der hemelen! Dát is een 'Umwertung aller Werte', een totale omwenteling van de bestaande verhoudingen, de aarde omgekeerd. Jezus noemt al die arme sloebbers gelukkig, en het geluk waar Hij het over heeft, is niet wat wij het 'Zwitserslevengevoel' noemen: een mooi huis, een fijn gezin, goed te eten en te drinken, lekker op vakantie. Het geluk waarover Jezus hier spreekt, is veel breder, veel hoger en dieper. Het heeft een menselijk gezicht, het gezicht van Jezus zelf. Hij is het die hier in de zaligsprekingen getekend wordt: Hij is de arme mens, die meelijdt met de treurenden, die zachtmoedig en barmhartig is, hongerig en dorstig naar gerechtigheid, de vredestichter, die wordt vervolgd omwille van de gerechtigheid. In de zaligsprekingen geeft Jezus een portret, een beschrijving van zichzelf. En omdat Hij Gods Zoon is, geeft Hij ook een beschrijving van God. Je kan ook zeggen: omdat Jezus Gods Zoon is, is het de allerhoogste God zelf die ons in de zaligsprekingen aanspreekt, de mensgeworden God, die tot ons spreekt van mens tot mens, heel nabij, hier en nu. In Jezus is Hij afgedaald naar onze wereld met haar armen en hongerigen, met de treurenden, zachtmoedigen, met de vredestichters die zo vaak tegengewerkt worden, en met al degenen die in onze wereld vervolgd worden omwille van de gerechtigheid. In Jezus daalt God af tot in de afgrond van hun lijden, hun wanhoop, hun verdriet, ja Hij daalt af tot op het kruis, tot in de diepste diepten van de dood.

Gelukkig zijn jullie

Acht zaligsprekingen zijn er. De laatste, de achtste, luidt: 'Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden, want voor hen is het koninkrijk van de hemel'. Weer dat hemelse koninkrijk, dat

we ook hoorden aan het begin. Het koninkrijk der hemelen omsluit als het ware de zaligsprekingen en het omvat dan ook alle groepen die Jezus daar noemt. Maar dan volgt er nog een zaligspreking, de negende, die ineens anders geformuleerd is. Jezus spreekt niet meer in de derde persoon, maar in de tweede: 'Zalig zijn jullie wanneer ze je omwille van Mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten. Verheug je en juich, want je zult rijkelijk worden beloond in de hemel; zo immers vervolgden ze vóór jullie de profeten' (5,11-12).

Jullie – Matteüs spreekt hier rechtstreeks zijn lezers, zijn gemeente aan. Hij schreef zijn evangelie in de jaren zeventig, tachtig na het begin van de jaartelling, en waarschijnlijk waren de vervolgingen in die tijd zo hevig dat zijn lezers wel een steun in de rug konden gebruiken. Later in zijn evangelie komt hij er weer op terug als Jezus zegt: 'Jullie zullen door iedereen worden gehaat omwille van mijn naam; maar wie standhoudt tot het einde zal worden gered' (10,22). De zaligsprekingen beschrijven de toestand waarin de christenen tegen het eind van de eerste eeuw verkeerden: arm, hongerig, huilend, gehaat en vervolgd.

Paulus

Iemand die dat zeker ook meegemaakt heeft – verdriet, miskennis, kwaadsprekerij en vervolging – is Paulus, van wie we in de eerste lezing een fragment hoorden uit de eerste brief aan de Korintiërs. Even ter situering: Korinte was in die tijd een grote en welvarende, moderne stad, een havenstad, strategisch gelegen tussen de Egeïsche en de Adriatische Zee, met een zeer gemengde, multiculturele bevolking van zo'n vierhonderdduizend inwoners. Een belangrijke metropool in het Romeinse rijk, belangrijker dan Athene, met een grote verscheidenheid van godsdiensten, zeg maar een stad zoals Rotterdam.

Er bevond zich een levendige Joodse gemeenschap, waarmee Paulus nauwe contacten had. Hij bezocht Korinte voor het eerst in het jaar 50 en woonde er toen anderhalf jaar. Hij werkte er als tentenmaker. Door zijn prediking was er een kleine christelijke gemeente ontstaan, bestaande uit Joden, heidenen en godvrezenden. Vijf jaar later, in het voorjaar van 55, hoort hij van de vele ruzies en de verdeeldheid in de gemeente van Korinte en schrijft hij vanuit Efeze deze brief. De context van de passage die we zojuist hoorden, is de onenigheid in de gemeente, kennelijk tussen de Joden en de Grieken, onenigheid over de inhoud van de verkondiging, namelijk de boodschap van het kruis.

De dwaasheid van het kruis

Paulus heeft het in deze perikoop in feite over precies hetzelfde als Jezus in de zaligsprekingen: een omkering van al het bestaande, de wereld omgekeerd. Voor Joden was het een onverdraaglijke gedachte dat de Messias zou moeten lijden en de dood zou vinden aan een kruis. Dat was voor hen een godslastering. Juist daarom immers had Saulus, voor zijn bekering, de christenen vervolgd. Het kruis is voor Joden een aanstoot, een struikelblok. En voor de Grieken is het kruis evenzeer een onmogelijkheid. Een lijdende God is een contradictio in terminis. Het hele idee van incarnatie en van een verlossing door vernedering paste niet in wat Grieken onder wijsheid verstonden. Paulus' boodschap over het kruis kon dus maar moeilijk landen daar in Korinte, maar de apostel heeft geen andere verkondiging dan die van 'een gekruisigde Christus' (1 Korintiërs 1,23). Dat is inderdaad een dwaze boodschap, maar, zegt hij, Gods dwaasheid is wijzer dan de wijsheid van mensen, en Gods zwakheid is sterker dan de kracht van mensen (1,25). God heeft met het kruis van Christus voor een omkering van alle waarden gezorgd: wat mensen, wat wij zien als zwakheid en onmacht, dat is voor God juist uitdrukking van kracht.

Paulus kende de gemeente van Korinte goed; hij had immers maandenlang onder hen geleefd. De meesten behoorden niet tot de beter opgeleiden, zeg maar tot de wijzen. En de meesten behoorden ook niet tot de rijken, de machtigen. Noch door hun opleiding, noch door hun afkomst of bezit konden de christenen van Korinte op enig aanzien rekenen. Ze genoten in de samenleving geen enkele achting, konden zich nergens op laten voorstaan. Ze behoorden kortom tot de 'armen van geest' over wie Jezus het had. Maar juist zij worden door God uitgekozen en geroepen. En juist zó doet God de wijzen, de sterken en machtigen beschaamd staan.

Ook dit is weer een ongekend revolutionaire boodschap: Degene die men dacht door het kruis te kunnen elimineren, die zachtmoedige Jezus, bracht juist de grootste omwenteling in de geschiedenis van mensen teweeg, namelijk de ondergang van de dood. Het kruis en de opstanding van Christus vormen het keerpunt in de wereldgeschiedenis!

De wereld echt omgekeerd!

Nog één keer terug naar de zaligsprekingen. Die gaan over de armen, ook de armen in onze tijd, dat kwart van de wereldbevolking, de duizenden inwoners van onze stad, en al die anderen die niet meetellen en over het hoofd gezien worden. Ze gaan over al die slachtoffers van het misbruik van macht, van het genadeloze geweld, de perverse leugens en praktijken van wereldleiders, van de arrogante en mateloze eigenmachtigheid waarin mensen zichzelf tot God maken, zelf God willen zijn. Al deze slachtoffers verklaart Jezus zalig. Zij staan vooraan in het rijk der hemelen.

Met de zaligsprekingen schetst Jezus voor ons als christelijke gemeente, als Maaskanters, in deze verwarrende tijd een weg. Voor wie komen wij op? Jezus komt op voor de nederigen van hart, de zachtmoedigen, barmhartigen. Hij staat naast al die mensen die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, en de vredestichters. Doen wij met Hem mee? Engageren wij ons met zijn 'Umwertung aller Werte'? Dan zal Hij ook tot ons zeggen: je bent zalig, je bent gelukkig, je begeeft je op de goede weg als je met Mij meedoet. Dan zal Hij ons en dan mogen wij elkaar feliciteren, want dan wordt deze wereld, die door zovelen tegenwoordig als hopeloos en reddeloos wordt ervaren – dan wordt deze wereld echt omgekeerd! Amen.

Dankgebed

Allerhoogste God,
wij danken U voor uw Zoon Jezus,
om wat Hij zei en deed: opkomen voor mensen
die nederig van hart zijn, zachtmoedig, barmhartig.
Wij danken U dat Gij niet het sterke,
maar juist het zwakke, het onbeduidende,
uitgekozen hebt om ons te redden
uit de macht van de dood.
Wij bidden U: rust ons toe met die stille kracht
van uw heilige, levenwekkende Geest,
zodat wij uw Zoon volgen op zijn weg
en met Hem al het goede mogen doen,
dat in ons vermogen ligt.
Dan zal onze aarde gaan lijken
– al is het maar een beetje –
op uw hemels koninkrijk.

Voorbede

God, wij bidden:

- voor de leiders van onze wereld, voor politici en economen;
dat in hun handelen en levenswijze de geest van de zaligsprekingen herkenbaar wordt bij het oplossen van conflicten, het overbruggen van de kloof tussen arm en rijk,
en het recht doen aan vervolgd en verdrukt...
- voor allen die in onze dagen bedreigd en vervolgd worden,
voor wie gevangen zitten vanwege hun mening, hun geloof, geaardheid of afkomst;
dat ze goede moed houden, dat ze blijven volharden in hun hoop en dat er velen mogen zijn,
die om hen heen staan en voor hen opkomen...

- voor de kerken in onze stad, en voor de gemeenten in dit gebouw;
dat ze een goede proeftuin mogen zijn van uw koninkrijk,
een oefenplaats waar vrede wordt geleerd en zachtmoedigheid bestaat,
dat hier mag worden omgezien naar allen die wachten op licht en bevrijding...
- voor wie vanmiddag weer waken bij het uitzetcentrum Zestienhoven,
voor al die asielzoekers die dagelijks leven in angst en onzekerheid,
voor wie ziek zijn, voor wie niet lang meer te leven hebben,
voor de zwervers en daklozen in onze stad, voor wie niet kunnen rondkomen,
en voor al die stillen in den lande, die goeddoen zonder ophef of ruchtbaarheid,
dat zij gezien mogen worden en dat zij uw liefde en zegen mogen ondervinden...

stil gebed

Bidden wij voor al datgene
dat een ander voor ons niet zeggen kan...

God,
tegenover U kunnen wij ons op niets of niemand beroemen
dan op uw Zoon, Christus Jezus,
die ons heeft leren bidden met de woorden:

Onze Vader, ...

Zegen

Mogen we van hier gaan in het vertrouwen
dat de Heer ons voorgaat op de weg naar zijn koninkrijk,
waarin de hemel op de aarde komt, deze wereld omgekeerd.
Bidden we om Gods zegen.

Moge de Ene ons zegenen en behoeden,
Moge de Ene zijn aangezicht over ons doen lichten en ons genadig zijn,
Moge de Ene haar aangezicht over ons verheffen en ons vrede geven.
Amen.